



ISSN 1607-2774

ҒЫЛЫМИ ЖУРНАЛ

№2 (90) 2020

СЕМЕЙ ҚАЛАСЫНЫҢ ШӘКӘРІМ
АТЫНДАҒЫ МЕМЛЕКЕТТІК
УНИВЕРСИТЕТІНІҢ

ХАБАРШЫСЫ



ВЕСТНИК

ГОСУДАРСТВЕННОГО
УНИВЕРСИТЕТА ИМЕНИ ШАҚАРИМА
ГОРОДА СЕМЕЙ

SHÁKÁRIM ÝNIVERSITETI
SEMET

**ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ
МИНИСТЕРСТВО ОБРАЗОВАНИЯ И НАУКИ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН**

**СЕМЕЙ ҚАЛАСЫНЫҢ
ШӘКӘРІМ АТЫНДАҒЫ МЕМЛЕКЕТТІК
УНИВЕРСИТЕТІНІҢ**

Х А Б А Р Ш Ы С Ы

В Е С Т Н И К

**ГОСУДАРСТВЕННОГО
УНИВЕРСИТЕТА ИМЕНИ ШАКАРИМА
ГОРОДА СЕМЕЙ**

Семей – 2020

**СЕМЕЙ ҚАЛАСЫНЫҢ
ШӘКӘРІМ АТЫНДАҒЫ МЕМЛЕКЕТТІК
УНИВЕРСИТЕТІНІҢ
Х А Б А Р Ш Ы С Ы**

**ТЕХНИКА, БИОЛОГИЯ,
АУЫЛ ШАРУАШЫЛЫҚ,
ВЕТЕРИНАРИЯ, ТАРИХ, ЭКОНОМИКА
ҒЫЛЫМДАРЫ**

Күәлік № 13882-Ж

Журнал жылына 4 рет жарыққа шығады

*Журнал қазақ, орыс, ағылшын
тілдерінде шығады*

ISSN 1607-2774

**В Е С Т Н И К
ГОСУДАРСТВЕННОГО
УНИВЕРСИТЕТА ИМЕНИ ШАКАРИМА
ГОРОДА СЕМЕЙ**

**ТЕХНИЧЕСКИЕ, БИОЛОГИЧЕСКИЕ,
СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННЫЕ,
ВЕТЕРИНАРНЫЕ, ИСТОРИЧЕСКИЕ,
ЭКОНОМИЧЕСКИЕ НАУКИ**

Свидетельство № 13882-Ж

Журнал выходит 4 раза в год

*Журнал издается на казахском, русском,
английском языках*

РЕДАКЦИЯ АЛҚАСЫ

Бас редактор – Ескендіров М.Ғ., тарих ғылымдарының докторы, профессор (Қазақстан, Семей);
Әмірханов Қ.Ж. – техника ғылымдарының докторы, профессор (Қазақстан, Семей);
Әпсәліямов Н.А. – экономика ғылымдарының докторы, профессор (Қазақстан, Семей);
Атантаева Б.Ж. – тарих ғылымдарының докторы, профессор (Қазақстан, Семей);
Вашукевич Ю.Е. – экономика ғылымдарының докторы, профессор (Ресей, Иркутск);
Дүйсембаев С.Т. – ветеринария ғылымдарының докторы, профессор (Қазақстан, Семей);
Еспенбетов А.С. – филология ғылымдарының докторы, профессор (Қазақстан, Семей);
Жұртбай Т.Қ. – филология ғылымдарының докторы, профессор (Қазақстан, Астана);
Кәкімов А.Қ. – техника ғылымдарының докторы, профессор (Қазақстан, Семей);
Кешеван Н. – PhD, профессор (Англия, Лондон);
Кожебаев Б.Ж. – ауылшаруашылығы ғылымдарының докторы (Қазақстан, Семей).
Махат Д.А. – тарих ғылымдарының докторы, профессор (Қазақстан, Астана).
Ребезов М.Б. – ауылшаруашылық ғылымдарының докторы, (Ресей, Мәскеу)
Сандип Шарма – MBA, LLB, PhD (Үндістан, Нью-Дели)
Тоқаев З.Қ. – ветеринария ғылымдарының докторы, профессор (Қазақстан, Семей);
Рақыпбеков Т.Қ. – медицина ғылымдарының докторы, профессор (Қазақстан, Семей);

РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ

Главный редактор – Ескендіров М.Ғ., доктор исторических наук, профессор (Казахстан, Семей);
Амирханов К.Ж. – доктор технических наук, профессор (Казахстан, Семей);
Апсәліямов Н.А. – доктор экономических наук, профессор (Казахстан, Семей);
Атантаева Б.Ж. – доктор исторических наук, профессор (Казахстан, Семей);
Вашукевич Ю.Е. – доктор экономических наук, профессор (Россия, Иркутск);
Дүйсембаев С.Т. – доктор ветеринарных наук, профессор (Казахстан, Семей);
Еспенбетов А.С. – доктор филологических наук, профессор (Казахстан, Семей);
Жұртбай Т.Қ. – доктор филологических наук, профессор (Казахстан, Астана);
Какимов А.К. – доктор технических наук, профессор (Казахстан, Семей);
Кешеван Н. – PhD, профессор (Англия, Лондон);
Кожебаев Б.Ж. – доктор сельскохозяйственных наук (Казахстан, Семей);
Махат Д.А. – доктор исторических наук, профессор (Казахстан, Астана).
Ребезов М.Б. – доктор сельскохозяйственных наук (Россия, Москва);
Сандип Шарма – MBA, LLB, PhD (Индия, Нью-Дели);
Тоқаев З.К. – доктор ветеринарных наук, профессор (Казахстан, Семей);
Рахыпбеков Т.К. – доктор медицинских наук, профессор (Казахстан, Семей);

психоэмоционалдық және психофизиологиялық зерттеу әдістері жүргізілді. Зерттеу нәтижелері педагогтардың денсаулығын жақсарту, сауықтыру бағдарламаларын әзірлеу үшін пайдаланылуы мүмкін.

Түйін сөздер: педагогтың кәсіби денсаулығы, мұғалімдердің психологиялық жағдайы, эмоциялық стресс, психофизиологиялық жағдайы, денсаулық мониторингі.

COMPREHENSIVE ASSESSMENT OF THE HEALTH STATUS OF TEACHERS (ON THE EXAMPLE OF SHYMKENT)

ZH. Seitkassym, A. Dinmukhamedova

This article deals with the problems of formation and evaluation of professional health of teachers. It is shown that currently there is a significant deterioration in the physical and mental health of teachers. In the course of the study, health monitoring was carried out by the method of a comprehensive assessment of physical and mental health of R.I. Ayzman among the teachers of the gymnasium school №1. A. S. Pushkin of Shymkent city and presented ways to preserve and strengthen the health of the teacher. The number of subjects – 100 people, including 28 men and 72 women. The program of assessment of the functional state of the body included anamnesis, anthropometry, cardio-respiratory, nervous indicators and the level of physical fitness. Psycho-emotional and psychophysiological methods of research on the psychological state of teachers were carried out. The results of the study can be used to develop programs to improve the health of teachers.

Key words: professional health of the teacher, psychological state of teachers, emotional stress, psychophysiological state, health monitoring.

MPHTI: 68.41.53

A. Tleubayeva¹, F. Nassyrov¹, A. Kaliyeva², A. Bitkeyeva²

¹State University named after Shakarim of Semey city

²Pavlodar State University named after S.Toraighyrov

SPECIES COMPOSITION AND LANDSCAPE DISTRIBUTION OF BLOOD-SUCKING TWO-WINGED (DIPTERA: TABANIDAE, CULICIDAE, SIMULLIDAE, GERATOPOGONIDAE) OF THE FORMER SEMIPALATINSK TEST SITE

Abstract: *This article is devoted to the results of studying the species composition and landscape distribution of blood-sucking two-winged (DIPTERA: TABANIDAE, CULICIDAE, SIMULLIDAE, GERATOPOGONIDAE) territories of the former Semipalatinsk testing site. As a result of the research 24 species with subspecies of blindflies, 24 species of blood-sucking flies, 20 species with subspecies of blood-sucking mosquitoes, 13 species of blood-sucking biting midges were identified for the first time in the former Semipalatinsk test site. As the territory of the former SIIAP is characterized by a variety of landscape and climatic conditions, it undoubtedly affects the species composition, distribution and habitation of various taxonomic groups of blood-sucking two-winged species. In connection with the conducted research it is possible to say that the blood-sucking insects of the "vulture" complex have shown high ecological plasticity and wide settlement in different areas of the SINP territory.*

Key words: vulture, species composition, gadflies, biting midges, gnats, mosquitoes.

Actuality

One of the most important tasks of modern regional parasitology is to study the state and functioning of ecosystems under anthropogenic impact. The most widespread type of human economic activity is the agricultural transformation of territories, leading to the emergence of agrolandscape. The issues of research and monitoring of regional faunas of blood-sucking bivalves, in particular, in the territory of the former Semipalatinsk testing site (SNIP), in connection with its active agricultural development, in particular the use of animals for grazing, are very relevant.

Blood-sucking two-winged in the summer pasture period in mass attacking domestic animals (horses, cattle, camels, red deer) and cause a sharp decline in productivity. According to Zh.M. Isimbekov (1994.) in the steppe zone of East Kazakhstan during the period of mass flight of two-winged insects (June-July) the decrease in milk productivity of each cow was 83.05 liters (75.5-90.6 liters) or an average of 15.05 % (10-20.1%), and young cattle lose in live weight up to 22.45 kg (9.86-35.04 kg) or 29.77% (18.7-40.8%) during the season [1.2].

In epidemio-epizootological terms, the importance of blood-sucking two wings as vectors of infectious diseases of humans and animals is incomparably greater than their value as parasites,

and in case of obligate transmissible diseases they play a leading role, actively participating in the mechanism of transmission of about 25% of all infectious diseases, especially from protozoic, rickettsiosis, viral and bacterial [3,4,5,6].

Objects and research methods

Route and stationary studies of blood-sucking two-winged species were carried out on the territory of SINP, which included parts of the territory of three administrative regions (Zhanasemey and Abralinsk districts (East Kazakhstan region), Karkaralinsk district (Karaganda region), Maysky district (Pavlodar region), Kurchatov city) in 2004-2008. Collection and determination of blood-sucking two-winged species was carried out according to generally accepted methods [7,8,9].

Research results

The landfill is located in a zone of fine-grained semidesert with the transition to a flat dry steppe and is characterized by a variety of landscape and climatic conditions. The climate is sharply continental and arid. The hydrographic network of the region is poorly developed and is represented by the Irtysh and Chagan rivers, as well as a network of small rivers drying up in summer, which is due to the predominance of evaporation over precipitation, seasonality of river feeding sources, and weak incision of river channels. The lakes are widely spread on the territory of the polygon, they are located in the area of melkosopochnik, where they are confined to ancient valleys and melkosopochnye depressions. The lakes are small, small and saucy in shape. They are fed mainly by melt snow waters, and to a lesser extent by groundwater. In summer, the majority of lakes dry up, forming salt marshes and takyrs, the water level in relatively large lakes drops and salinity increases.

As a result of the research 24 species of blindflies, 24 species of blood-sucking flies, 20 species with subspecies of blood-sucking mosquitoes, 13 species of blood-sucking biting mosquitoes were detected for the first time on the territory of the former Semipalatinsk test site.

Thus, in terms of species composition, blindflies and blood-sucking gnats prevail in the territory of SNIP – 29.62% of the total species composition of blood-sucking insects. The ratio of blood-sucking mosquitoes to biting midges was 22.5% and 4.6% (Figure 1).

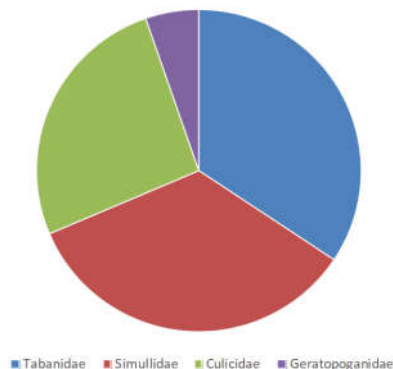


Figure 1 – Percentage of family species Tabanidae, Simullidae, Ceratopogonidae, Culicidae отряда Diptera

The territory of the former SIIAP is characterized by a variety of landscape and climatic conditions, which undoubtedly affects the species composition, distribution and habitation of various taxonomic groups of blood-sucking two-winged individuals. Depending on the ecotopic conditions of natural zones, a certain ratio of species and genera is formed, which is typical for this landscape. Zonal distribution of blood-sucking mosquitoes is presented in Table 1.

Table 1 – Landscape distribution of blood-sucking two-winged individuals on the territory of Semipalatinsk testing ground

№ п/п	Species composition	Degree of mosquito occurrence in different natural areas		
		The Irtysh floodplain	Steppe zone with fragments of semi-desert	Small shoe zone semi-deserts
Tabanidae family				
1	<i>A. pallitarsis</i>		+	
2	<i>A. rusticus</i>	+++	+++	
3	<i>A. quadrifarius</i>		+	+
4	<i>Chr. sepulcralis</i>	++		

5	<i>Chr. caecutiens caecutiens</i>	++		
6	<i>Chr. concavus</i>	+++	+++	
7	<i>Chr. relictus</i>	++++	++++	
8	<i>Chr. rufipes</i>		++	
9	<i>T. s. sabuletorum</i>	+	+	++
9a	<i>T. s. gerkei</i>			++
10	<i>T. bruneocallosus</i>		+	+
11	<i>T. maculicornis</i>	+		
12	<i>T. b. bromius</i>	++	++	
12a	<i>T. b. flavofemoratus</i>	++	++	++
13	<i>T. bovinus</i>	++	++	
14	<i>T. a. autumnalis</i>	++++	++++	
14a	<i>T. a. brunescens</i>	+	+	+
15	<i>H. lurida</i>	+		
16	<i>H. n. nitidifrons</i>	+	+	
16a	<i>H. n. confiformes</i>	+++	++	
17	<i>H. sareptana</i>	+	+	
18	<i>H. distinguenda</i>	++++	++++	
19	<i>H. ciureai</i>	++++	++++	
20	<i>H. muelfeldi</i>	+++		
21	<i>H. bimaculata</i>	++	++	
22	<i>H. l. lundbecki</i>	++	++	
23	<i>H. m. montana</i>	+	+	
23a	<i>H. m. morgani</i>	+	++	
24	<i>H. exp. expollicata</i>	+++	+++	
Simuliidae family				
1	<i>Byssodon maculata</i>		++++	
5	<i>Boophthora erythrocephala</i>		++++	
2	<i>Eusimulium aureum</i>	+++		
3	<i>E. latizonum</i>	+++		
4	<i>Cnetha latipes</i>	+++		
6	<i>Gnus decimatum</i>	+		
7	<i>G. maljshevi</i>	++++		
8	<i>Odagmia ornata</i>	++++		+++
9	<i>O.frigida</i>	+++		
10	<i>O.ferganica</i>	++		
11	<i>Simulium behningi</i>	+++		
12	<i>S. palustre</i>	+		
13	<i>S. venustum</i>	+		
14	<i>S. argyreatum</i>	+	++	
15	<i>S. noelleri</i>	++		
16	<i>S. morsitans</i>	++	+	
17	<i>S. longipalpe</i>	++++	++++	++
18	<i>S. verecundum</i>	+		+
19	<i>S. galeratum</i>	++++		++
20	<i>S. flavidium</i>	+		
21	<i>S. xanthogastum</i>	+		
22	<i>S. tarnogradskii</i>	++		
23	<i>Tetisimulium coarctatum</i>	+		
24	<i>Wilhelmia equina</i>	+	+++	
Culicidae family				
1	<i>Anopheles messeae</i>	+++	++	+
2	<i>Aedes riparius</i>	+		
3	<i>Ae. punctor</i>	+++	++	
4	<i>Ae. c. cinereus</i>	+++		
5	<i>Ae. cyprius</i>	++	++	+
6	<i>Ae. cataphylla</i>			
7	<i>Ae. leucomelas</i>	+++	++	+
8	<i>Ae. behningi</i>	++	+	+
9	<i>Ae. caspius</i>	++	++	++

9a	<i>Ae. c. dorsalis</i>	+++	+++	++
10	<i>Ae. flavescens</i>	+++	++	+
11	<i>Ae. vexans vexans</i>	++	+	
11a	<i>Ae. vexans nipponii</i>	+		
12	<i>Ae. stramineus</i>	+	+	
13	<i>Mansonia richiardii</i>	++	++	
14	<i>Culiseta longiareolata</i>		+	
15	<i>Culex. territans</i>	+		+
16	<i>Cx. hortensis</i>	+		
17	<i>Cx. theileri</i>			+
18	<i>Cx. vagans</i>			+
19	<i>Cx. modestus</i>	+++	++ +	++ +
20	<i>Cx. pipiens pipiens</i>	+++	+++	+++
20a	<i>Cx. molestus pipiens</i>	++		
Ceratopogonidae family				
1	<i>C. (C.) griseus</i>	+	+++	+
2	<i>C. (W.) reconditus</i>	+	+	+
3	<i>C. (S.) fascipennis</i>	+	+	+
7	<i>C. (S.) subfascipennis</i>	++	++	++
4	<i>C. (O.) ustunovi</i>	+++	-	++
5	<i>C. (B.) manchuriensis</i>	+++	-	+++
6	<i>C. (C.) punctatus</i>	+++	+++	+++
8	<i>C. (S.) pallidicornis</i>	-	+	-
9	<i>S. (O.) simulator</i>	-	+	-
10	<i>C. (B.) circumscriptus</i>	+	+	+
11	<i>C. (M.) riethi</i>	+++	+	+++
12	<i>C. (M.) algecirensis</i>	++	-	++
13	<i>C. (O.) gutsevichi</i>	+	-	+
Symbols: +++ – numerous (more than 8%); ++ – common (2-8%); – rare (less than 0.5%)				

Itrazonal landscape of the Irtys River floodplain (Kurchatov, Moldari, Mayskoye, Akzhar) is characterized by abundance and diversity of water bodies, which contribute to mass development to a variety of ecological groups: numerous 9 species of blindflies *A. Rusticus*, *Chr. Concavus*, *Chr. relictus*, *T. a. autumnalis*, *H. n. confiformes*, *H. distinguenda*, *H. ciureai*, *H. muelfeldi*, *H. exp. Expollicata*), 10 species of blood-sucking flies (*Boophthora erythrocephala*, *Eusimulium aureum*, *E. latizonum*, *Cnetha latipes*, *G. maljshevi*, *Odagmia ornate*, *O. frigida*, *Simulium behningi*, *S. longipalpe*, *S. galeratum*), 8 species of blood-sucking mosquitoes (*Anopheles messeae*, *Ae. punctor*, *Ae. c. c. cinereus*, *Ae. Leucomelas*, *Ae. c. dorsalis*, *Ae. Flavescens*, *Cx. Modestus*, *Cx. pipiens pipiens*) and 4 species of blood-sucking biting midges (*C. (O.) ustunovi*, *C. (B.) manchuriensis*, *C. (C.) punctatus*, *C. (M.) riethi*).

The steppe zone (Akkuduk farm, Balapan settlement, "Pilot field" site) with fragments of semi-desert is characterized by aridity of the climate and lack of water sources, which predetermines the local distribution of blood-sucking two-winged species, timed to lakeside biotopes, swamps from groundwater outflow, and old women.

This zone is characterized by the following species of the Tabanidae family: *A. Rusticus*, *Chr. Concavus*, *Chr. Relictus*, *T. a. autumnalis*, *H. distinguenda*, *H. ciureai*, *H. exp. echrolicata*; families Simuliidae - *Byssodon maculata*, *Boophthora erythrocephala*, *S. Longipalpe*, *Wilhelmia equina*; families Culicidae - *Ae. c. dorsalis*, *Cx. Modestus*, *Cx. pipiens pipiens*; Ceratopogonidae family - *C. (C.) griseus*, *C. (C.) punctatus*.

In the fine-grained desert area of the Siyap territory (site "Degelen" (1084 m), village Yegendebulak) there are masses of *Odagmia ornata* gnats, mosquitoes *Cx. pipiens pipiens*, *Cx. molestus pipiens*, blood-sucking biting biting midges *C. (B.) manchuriensis*, *C. (C.) punctatus*, *C. (M.) riethi*.

Thus, the blood-sucking insects of the "nus" complex showed high ecological plasticity and wide distribution in different areas of the territory of the NFNC.

Literature

1. Исимбеков Ж.М. Биологические основы и система мероприятий против гнуса в животноводстве Восточного Казахстана: дис. док. биолог. наук. – Семипалатинск, 1993 – 387 с.

2. Павлова Р.П. Биоэкологические основы защиты крупного рогатого скота от слепней (Diptera, Tabanidae) // Автореф. дисс. докт. биол. наук. – Тюмень, 2000. – 32 с.
3. Магомедова С.А. Клеши и насекомые-переносчики возбудителей инфекционных болезней человека в низменном и предгорном поясах Дагестана: дис. ... канд. биол. наук. – Махачкала, 2004. – 120 с.
4. Малофеева Н.А. Анаплазмоз крупного рогатого скота и усовершенствование мер борьбы с ним в условиях Рязанской области: диссертация ... кандидата ветеринарных наук – Москва, 2007. – 171 с.
5. Айтуганов Б.Е. эпизоотология и усовершенствование терапии нематодозов лошадей при табунном содержании в условиях Западного Казахстана. – Москва, 2007. – 25 с.
6. Онищенко В.Г. Филяриатозы крупного рогатого скота и меры борьбы с ними на юге Западной Сибири: автореф. ...к.б.н. – Тюмен, 2006. – 24 с.
7. Рубцов И.А. Мошки (сем. Simuliidae) // Фауна СССР. Двукрылые. М., Л. – 1956. – Т.6. – вып. 6 – 860 с.
8. Скуфьин К.В. Методы сбора и изучения слепней. В серии: «Методы паразитологических исследований». Ленинград. Изд-во «Наука», 1973, вып. 8. – 104 с.
9. Исимбеков Ж.М. Аннотированный систематический каталог мошек (Diptera Simuliidae) Восточного Казахстана // Проблемы морфологии, биологии и экологии животных в Казахстане // Межвузовский сб. науч. тр. – Семипалатинск, 1995. – С. 89–102.

БҰРЫНҒЫ СЕМЕЙ СЫНАҚ ПОЛИГОНЫ АУМАҒЫНДАҒЫ ҚАНСОРҒЫШ ҚОСҚАНАТТЫЛАРДЫҢ (DIPTERA: TABANIDAE, CULICIDAE, SIMULLIDAE, GERATOPOGONIDAE) ТҮРЛІК ҚҰРАМЫ МЕН ЛАНДШАФТА ТАРАЛУЫ

А.В. Тлеубаева, Ф.С. Насыров, А.Б. Калиева, А.А. Биткеева

Мақала бұрынғы Семей сынақ полигоны аумағындағы қансорғыш қосқанаттылардың (DIPTERA: TABANIDAE, CULICIDAE, SIMULLIDAE, GERATOPOGONIDAE) ландшафта таралуы мен түрлік құрамын зерттеу нәтижелеріне арналған. Зерттеудің нәтижесінде алғаш рет бұрынғы Семей сынақ полигоны аумағында соналардың түр тармағының 24 түрі, қансорғыш шіркейдің 24 түрі, қансорғыш масалардың түр тармағының 20 түрі, қансорғыш мокрецыдың 13 түрі анықталды. Себебі бұрынғы ССЯП өзінің ландшафты-климаттық шарттар алуан түрлілігімен ерекшеленеді, бұл, өз кезегінде қансорғыш қосқанаттылар түрлі таксономиялық топтарының түрлік құрамы, таралуы мен мекен етуіне әсер етеді. Жүргізілген зерттеулерге байланысты "шыбын-шіркей" кешенінің қансорғыш жәндіктері ССЯП аумағының әр түрлі аймақтарында жоғары экологиялық икемділік пен кең таралуын көрсетті деп айтуға болады.

ВИДОВОЙ СОСТАВ И ЛАНДШАФТНОЕ РАСПРОСТРАНЕНИЕ КРОВОСОСУЩИХ ДВУКРЫЛЫХ (DIPTERA: TABANIDAE, CULICIDAE, SIMULLIDAE, GERATOPOGONIDAE) ТЕРРИТОРИИ БЫВШЕГО СЕМИПАЛАТИНСКОГО ИСПЫТАТЕЛЬНОГО ПОЛИГОНА

А.В. Тлеубаева, Ф.С. Насыров, А.Б. Калиева, А.А. Биткеева

Данная статья посвящена результатам изучения видового состава и ландшафтного распространения кровососущих двукрылых (DIPTERA: TABANIDAE, CULICIDAE, SIMULLIDAE, GERATOPOGONIDAE) территории бывшего Семипалатинского испытательного полигона. В результате исследований впервые на территории бывшего Семипалатинского испытательного полигона были выявлены 24 видов с подвидами слепней, 24 видов кровососущих мошек, 20 видов с подвидами кровососущих комаров, 13 видов кровососущих мокрецов. Так как территория бывшего ССЯП отличается разнообразием ландшафтно-климатических условий, это, несомненно, оказывает влияние на видовой состав, распространение и обитание различных таксономических групп кровососущих двукрылых. В связи с проведенным исследованием можно сказать, что кровососущие насекомые комплекса «гнус» показали высокую экологическую пластичность и широкое расселение в различных зонах территории Семипалатинского Испытательного Ядерного Полигона.

Ключевые слова: гнус, видовой состав, слепни, мокрецы, мошки, комары.

МРНТИ: 61.28.21

М.Қ. Ұлықбекова, З.В. Абдишева

Государственный университет имени Шакарима города Семей

СРАВНИТЕЛЬНАЯ ХАРАКТЕРИСТИКА КРАТКОСРОЧНОЙ ПАМЯТИ У ОБУЧАЮЩИХСЯ 15-16 и 17-18 ЛЕТ

Аннотация: Темой данной статьи явилось изучение кратковременной памяти у обучающихся 15-16 и 17-18 лет. Исследование проводилось в Высшем Агротехническом колледже

О.В. Гришаева, Л.К. Алмуратова, Р.А. Бекбаев ФУНКЦИИ СЛУЖБЫ ПОЖАРОТУШЕНИЯ И АВАРИЙНО-СПАСАТЕЛЬНЫХ РАБОТ В ОБЕСПЕЧЕНИИ БЕЗОПАСНОСТИ НАСЕЛЕНИЯ В УСЛОВИЯХ ЧРЕЗВЫЧАЙНЫХ СИТУАЦИЙ НА ТЕРРИТОРИИ АКТЮБИНСКОЙ ОБЛАСТИ.....	158
Ф.Х. Смольникова, А.С. Смагулова, Ж.К. Молдабаева, Э.К. Окусханова ТЕХНОЛОГИЯ ФРУКТОВЫХ ЧИПСОВ И ИССЛЕДОВАНИЕ ИХ ПИЩЕВОЙ БЕЗОПАСНОСТИ.....	164
А. Кадыров, Н.Н. Ташатов, С.К. Абдрахманов, Е.Е. Муханбеткалиев КОМПЬЮТЕРНОЕ МОДЕЛИРОВАНИЕ РАНЖИРОВАНИЯ ТЕРРИТОРИИ НА КАТЕГОРИИ РИСКА ЗООНОЗНЫХ ИНФЕКЦИИ.....	169
А.Б. Бакиева, М.М. Акимов, Б.А. Лобасенко, Н.К. Ибрагимов УСТРОЙСТВО ДЛЯ ОПРЕДЕЛЕНИЯ КОНСИСТЕНЦИИ ВЯЗКОПЛАСТИЧНЫХ МАТЕРИАЛОВ.....	173
А.О. Утегенова, Ж.Х. Какимова, З.В. Капшакбаева, Ж.Б. Асиржанова ИММОБИЛИЗАЦИЯ ЛАНҒАН ФЕРМЕНТ ПЕН ТЕСТ-ЖҮЙЕСІН ДАЙЫНДАУ ҮШІН АЦЕТИХОЛИНЭСТЕРАЗА ФЕРМЕНТІНІҢ МЕНШІКТІ БЕЛСЕНДІЛІГІН ЗЕРТТЕУ.....	176
Ж.М. Атамбаева МАРКЕТИНГОВОЕ ИССЛЕДОВАНИЕ СПРОСА НА МЯСО КОНИНЫ.....	180
Zh. Atambayeva, R. Ashakayeva QUALITY STUDY OF HORSE MEAT SAMPLES IN THE EAST KAZAKHSTAN REGION, ZNAMENKA VILLAGE.....	182

БИОЛОГИЯ ҒЫЛЫМДАРЫ

БИОЛОГИЧЕСКИЕ НАУКИ

Г. Абай ОПРЕДЕЛЕНИЕ ГОНАДОТРОПНОЙ АКТИВНОСТИ СЫВОРОТКИ ЖЕРЕБЫХ КОБЫЛ НА ИНФАНТИЛЬНЫХ САМКАХ БЕЛЫХ МЫШЕЙ.....	187
К.С. Байбусенов, Д.Т. Конысбаева, В.С. Горбуля, С.В. Яцюк СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ ЗАЩИТНЫХ МЕРОПРИЯТИЙ ПРОТИВ ОСНОВНЫХ БОЛЕЗНЕЙ ЛЬНА МАСЛИЧНОГО (<i>Linum usitatissimum L.</i>) В УСЛОВИЯХ ЛЕСО-СТЕПНОЙ ЗОНЫ СЕВЕРНОГО КАЗАХСТАНА.....	191
М.М. Баймурат, Б.М. Тыныбеков, А.Т. Куатбаев, А.А. Жагловская ЭКОЛОГО-ХОЗЯЙСТВЕННАЯ ХАРАКТЕРИСТИКА ПРЕДГОРНЫХ ПАСТБИЩ ЖЕТЫСУЙСКОГО АЛАТАУ.....	195
Д.Т. Конысбаева, В.С. Горбуля, К.С. Байбусенов, М.Т. Мырзабаева ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ДИАТОМИТА В КАЧЕСТВЕ БИОИНСЕКТИЦИДА.....	200
Ж.С. Сейтқасым, А.С. Динмухамедова МОНИТОРИНГ ФИЗИЧЕСКОГО И ПСИХИЧЕСКОГО ЗДОРОВЬЯ ПЕДАГОГОВ Г. ШЫМКЕНТ.....	205

A. Teubayeva, F. Nassyrov, A. Kaliyeva, A. Bitkeyeva SPECIES COMPOSITION AND LANDSCAPE DISTRIBUTION OF BLOOD-SUCKING TWO-WINGED (DIPTERA: TABANIDAE, CULICIDAE, SIMULLIDAE, GERATOPOGONIDAE) OF THE FORMER SEMIPALATINSK TEST SITE.....	210
М.Қ. Ұлықбекова, З.В. Абдишева СРАВНИТЕЛЬНАЯ ХАРАКТЕРИСТИКА КРАТКОСРОЧНОЙ ПАМЯТИ У ОБУЧАЮЩИХСЯ 15-16 и 17-18 ЛЕТ.....	214
М.А. Амренова, А.Ю. Жанадилов, Н.Т Хусайынова, Ж.К. Кабышева СОВРЕМЕННЫЙ ВИДОВОЙ СОСТАВ ТРАВЯНИСТЫХ РАСТЕНИЙ ОСТРОВА ПОЛКОВНИЧИЙ ГОРОДА СЕМЕЙ.....	219
Г.С. Сапарова, М. Рүстемұлы БИОЛОГИЯ САБАҚТАРЫНДА ЖОҒАРЫ КОГНИТИВТІ ДАҒДЫЛАРДЫ ДАМУ... ..	223
G. Tasbulatova, B. Sadykova PHYSICAL DEVELOPMENT OF SCHOOL STUDENTS IN NORTH AND SOUTH KAZAKHSTAN	228
Г.С. Сапарова, С.С. Каримова ЕРЕКШЕ ҚАЖЕТТІЛІКТЕРІ БАР ОҚУШЫЛАРДЫҢ ПСИХОФИЗИОЛОГИЯЛЫҚ ТҮРҒЫДАН ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ.....	231
А.М. Утешкалиева, Г. Күренбаева, М.Ж. Махамбетов ҚҰМШАЙШӨБІ (HELICHRYSUM ARENARIUM (L.) ЦЕНОПОПУЛЯЦИЯСЫНЫҢ ЖАСТЫҚ ҚҰРЫЛЫМЫ.....	235
А.М. Утешкалиева, Ж. Сайлауова, М.Ж. Махамбетов КСЕРОФИТТІ ӨСІМДІКТЕРДЕГІ СУ ТАПШЫЛЫҒЫНЫҢ ЖАҒДАЙЫ.....	240

АУЫЛ ШАРУАШЫЛЫҒЫ ҒЫЛЫМДАРЫ

СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННЫЕ НАУКИ

О.А. Алшынбаев, Н.А. Камбарбеков, А.Т. Мусабеков АСЫЛ ТҰҚЫМДЫ БҰҚАЛАРДЫҢ ҚЫСҚЫ ЖӘНЕ ЖАЗҒЫ УАҚЫТТАҒЫ ДӘРУМЕНДІ- МИНЕРАЛДЫҚ АЗЫҚТАНДЫРУ НОРМАЛАРЫ.....	245
О. А. Алшынбаев, Е.Б. Исаев, А.Т. Мусабеков ИЗМЕНЕНИЕ КАЧЕСТВЕННЫХ ПОКАЗАТЕЛЕЙ СПЕРМЫ БЫКОВ- ПРОИЗВОДИТЕЛЕЙ В ЗАВИСИМОСТИ ОТ СРОКА ХРАНЕНИЯ.....	250
О.А. Алшынбаев, Г.А. Абсаттар, А.Т. Мусабеков МИКРОБИОЛОГИЧЕСКИЕ ПОКАЗАТЕЛИ КАЧЕСТВА СПЕРМЫ БЫКОВ- ПРОИЗВОДИТЕЛЕЙ В ЗАВИСИМОСТИ ОТ СЕЗОНА ГОДА.....	254
О.А. Алшынбаев, Г.А. Кемелбекова, А.Т. Мусабеков ВЛИЯНИЕ ВОЗРАСТА БЫКОВ-ПРОИЗВОДИТЕЛЕЙ НА ПОКАЗАТЕЛИ СПЕРМОПРОДУКЦИИ.....	258
П.Н. Есенгельдиева ЖАС АЛМА БАҒЫНА ӘР ТҮРЛІ СУҒАРУ ТӘСІЛДЕРІНІҢ ТИГІЗЕТІН ӨСЕРІН ЗЕРТТЕУ НӘТИЖЕЛЕРІ	262

Басуға жіберілген күні 10.06.2020 ж. Пішімі 60x84 1/8
Шартты баспа табағы 25,75
Таралымы 100 дана. Бағасы келісімді.

Техникалық редакторы: Евлампиева Е.П.
Маман: Семейская З.Т.
Безендіруші: Мырзабеков С.Т.

Журнал 19.09.2013 жылдан Қазақстан Республикасының мәдениет
және ақпарат министрлігінде тіркелген.
Куәлік № 13882-Ж
Алғашқы есепке қою кезіндегі нөмері мен мерзімі № 1105-Ж, 10.03.2000 ж.
Жылына 4 рет шығады.

Құрылтайшысы: «Семей қаласының Шәкәрім атындағы университеті» коммерциялық емес
акционерлік қоғам

Семей қаласының Шәкәрім атындағы мемлекеттік университетінің
баспаханасында басылды.

Редакцияның мекен-жайы: 071412, Шығыс Қазақстан облысы,
Семей қаласы, пр. Шакарима, 42
Тел.: (8-7222) 56-70-83, эл.почта: rio@semgu.kz